

ПРЕГЛЕДНИ НАУЧНИ ЧЛАНАК

КОМПЛЕКСНОСТ КРИМИНАЛНИХ КАРИЈЕРА-
ИЗМЕЂУ САДАШЊОСТИ И ПРОШЛОСТИЈелена Купрешанин¹*експерт за социјалну заштиту и криминалистику*

Апстракт: Концепт криминалних каријера је одувijek интригирао научну и стручну јавност, иако не постоји пуно доступних истраживања на ову тему у земљама Западног Балкана. Детаљно тумачење термина захтијева мултидисциплинарни приступ, сарадњу стручњака различитих профила и анализу доступне регионалне и међународне литературе. Професионалци су сагласни да је потребно много времена и истраживања како би се појам, специфичности, узроци и импликације криминалних каријера могле боље разумјети и објаснити. Почетак, трајање и крај криминалних каријера су условљени личним карактеристикама и искуствима сваког појединца, што додатно отежава њихово предвиђање и превенцију.

Сваки извршилац кривичног дјела има специфичности које се, између осталог, огледају у полу, узрасту, структури личности, квалитету породичних односа, искуствима из најранијег дјетињства, карактеристикама средине из које долази, социо-економском статусу и прогностици будућег понашања. Однос индивидуалних разлика и криминалних каријера је кључан, а имајући у виду чињеницу да је експлорација личности константан процес, увијек ће постојати нешто „недокучиво“ чега ни саме особе које врше ова дјела често нису свјесне. Не постоји универзална дефиниција концепта криминалних каријера, а практичари и теоретичари широм свијета наглашавају да је нужно вршити даља квалитативна и квантитативна истраживања на ову тему.

Кључне ријечи: криминална каријера, породица, превенција, фактори ризика, рецидив.

¹ Магистар социјалног рада, специјалиста криминалиста, +387 65 360 765, jelenakupresanin@yahoo.com

„Ниједна казна никада није имала довољно снаге одвраћања да спријечи чињење злочина. Напротив, каква год да је казна, када се конкретно кривично дјело појави по први пут, његова поновна појава је вјероватнија него што је првобитно појављивање икада могло бити“.

Hannah Arendt

1. УВОД

Концепт криминалних каријера се још увијек развија и дефинише на различите начине, али оно што је заједничко свим теоретичарима и практичарима јесте тежња да што боље истраже и разумију овај феномен, те утврде који фактори личности и средине у највећој мјери детерминишу почетак, трајање и крај криминалних каријера. Ова тема отвара могућности за бројна истраживања и обухвата психологију личности учинилаца кривичних дјела, њихове породичне односе, средину из које потичу и у којој живе, релације које остварују, као и могућности њихове ресоцијализације.

У истраживањима која се баве криминалним каријерама и стиловима живота може се закључити да је породица један од кључних фактора за усмјеравање појединаца, да она може бити извор подршке и љубави, али и извор траума и хроничног стреса. Такође, криминолошка пракса али и пракса социјалног рада, психологије и других професија, баве се и двосмјерним односима учинилаца кривичних дјела и чланова њихових породица, јер односи у породици који су утицали на лице прије и током трајања његове криминалне каријере, могу имати велики утицај и на његову ресоцијализацију и могућност рецидива.

2. ДЕФИНИСАЊЕ И РАЗВОЈ КОНЦЕПТА КРИМИНАЛНИХ КАРИЈЕРА

Криминална каријера као приступ проблематици криминалитета фокусира се на анализирање криминалне активности („каријере“) особа које чине казнена дјела током неког временског раздобља.²

Ђурђевић и Радовић (2017) под криминалним каријерама подразумевају период вршења кривичних дјела кроз различите фазе живота, чији су почетак и крај дефинисани извршењем првог и посљедњег кривичног дјела, те истичу да је криминална каријера одређена својим почетком, крајем и дужином трајања, иако се у теорији наилази и на друга схватања. Исто-

² Далибор Долежал, „Криминална каријера“, *Зборник правног факултета Свеучилишта у Ријеци*, 30, 2 (2009): 1086.

имени аутори наводе да се најчешће за анализу криминалних каријера користе званичне евиденције полиције и подаци прикупљени студијом самооптуживања, с тим да учинилац често ни сам не може дати тачне податке о извршеним кривичним дјелима, а да понекад то ни не жели, те да је престанак криминалне каријере сам по себи споран уколико се као релевантан узме датум посљедње пресуде и да се може констатовати тек после смрти учиниоца. Истичу да је погрешно за почетак и завршетак криминалне каријере узети датуме доношења прве и посљедње пресуде, да су они одређени датумима када је извршено прво и посљедње кривично дјело и да је за проактивно полицијско поступање и њен обавјештајни и оперативни рад веома значајна идентификација фактора ризика како би се активности усјериле ка групама лица која су највише изложена факторима ризика.³

Када је ријеч о криминалним каријерама, нужно је довести их у корелацију са животним стилима појединаца.

Концепт животног стила појављује се почетком XX века и не обухвата само посматрање и опис одређеног сета понашања, већ укључује и одређене навике, ставове, осјећања и процесе учења који сви заједно доприносе развоју индивидуалног животног стила као одраза идентитета појединца, а сходно томе и одразу одређене врсте животног стила група којима појединац припада или му се та припадност приписује. Појам криминалног животног стила је уведен 2002. године кроз британску законску регулативу (*Proceeds of Crime Act*), а овај преседан се односио на чињеницу да ако суд, на темељу одређених услова који морају бити задовољени, досуди како појединац има криминални животни стил, власти могу брже поступати.⁴

У истраживањима криминалне каријере, важна питања су почетак (када и зашто особа почиње са чињењем казних дјела), трајање (зашто и како наставља са чињењем казних дјела), ескалација или специјализација (постаје ли чињење казних дјела чешће и зашто) и крајем криминалних активности (када и зашто особа престаје са чињењем казних дјела).⁵ Криминалне каријере дефинитивно имају почетак, показују одређен степен различитости и/или специјализације, различиту учесталост, и у неком тренутку завршавају кроз лични или присилни избор (нпр. затвор

3 Зоран Ђурђевић и Ненад Радовић, *Криминалистичка оператива* (Београд: Криминалистичко-полицијска академија, 2017), 245.

4 Далибор Долежал, „Посљедице нормирања криминолошког појма “криминални животни стил” у правном саставу- случај Велике Британије“, *Зборник радова Правног факултета Свеучилишта у Загребу*, 6 (2017): 965.

5 Alex R. Piquero, David P. Farrington и Alfred Blumstein, *Key Issues in Criminal Career Research, New Analyses of the Cambridge Study in Delinquent Development* (Cambridge: University Press, 2007), 9.

или смрт). Ове четири димензије представљају камен темељац парадигме криминалне каријере.⁶

Долежал (2012) претпоставља да је криминална каријера дужа уколико је до њеног почетка дошло прије 18. године живота и наводи да су *Piquero* и сарадници (2008) сажимајући досадашња сазнања из овог подручја, закључили како је почетак криминалне каријере између 8. и 14. године живота, док је престанак између 20. и 29. године живота, и да се према *Blumstein* и сарадницима (1986); *Blumstein, Cohen u Farrington* (1988) и *Mallillin* (2006) криминална каријера односи на лонгитудинални низ казних дјела почињених од стране неке особе у неком временском раздобљу, док је криминални животни стил спој различитих мисли, мотива и понашања који у коначници могу довести до почињења казненог дјела.⁷

Разумијевање и анализа концепта криминалне каријере подразумева прикупљање и анализу знања о преступницима, истраживање озбиљности прекршаја, специјализацију или свестраност у врстама кривичних дјела и психолошке карактеристике преступника. *MacLeod, Grove и Farrington* (2012) сматрају да је потребно још истраживања која би се бавила предвиђањем, обрасцима криминалног понашања и дужином криминалих каријера. *Blumstein* (1986) криминалну каријеру дефинише као лонгитудинални низ кривичних дјела које почини појединац. Студија криминалних каријера захтијева лонгитудиналне податке о преступима, без обзира да ли су добијени из званичних записа или из лонгитудиналних истраживања.⁸ Иако је криминална каријера усмјерена на слијед злочина које је починио појединачни преступник, теоретичари су се такође бавили развојем антисоцијалног понашања и тврдњама да је антисоцијално понашање апстрактнији концепт него преступ, па је тиме и преступ један аспект антисоцијалног понашања.⁹ Теме истраживања у будућности би свакако требале бити и анализа кривичних дјела која врше жене у односу на кривична дјела која врше мушкарци, те испитати генезу злочина из страсти, насиље од стране и над особама са сметњама у развоју, као и круг насиља који се често преноси кроз генерације.

6 Jason Roach и Ken Pease, „Police overestimation of criminal career homogeneity”, *Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling*, 11 (2014): 166.

7 Далибор Долежал, „Разлике у дубини укључености у криминални животни стил међу затвореницима с обзиром на доб, рецидивизам те насилност казненог дјела“, *Криминологија и социјална интеграција*, 2 (2009): 35, 41.

8 John MacLeod, Peter Grove и David Farrington, *Explaining Criminal Careers: Implications for Justice Policy*, 1st Edition (Oxford: Oxford University Press, 2012), 208.

9 Frederik Sivertsson, *Criminal Careers in the Long Run Patterns and Predictions of Criminal Convictions across Age, Time, and Gender* (Stockholm: University, 2018), 12.

3. ПРИРОДА КРИМИНАЛНИХ КАРИЈЕРА

Неки аутори (*Christiansten*, 1942) су умјесто назива „криминална каријера“ користили назив „криминална животна историја“. *Goffman* (1961) говори о „моралним каријерама“ које подразумевају психолошки развој, личност, идентитет, перцепцију себе и људи око себе. *Blusmtein* и *Cohen* (1979) указују на велики број истраживања о узроцима и превенцији криминала, а веома мали број истраживања на тему развоја индивидуалних криминалних каријера. *Britta Kivsgaard* (2003) је испитивала природу “криминалне каријере” кроз своју лонгитудиналну анализу 45.000 данских преступника и утврдила преступничке обрасце за мушкарце и жене, малољетнике и одрасле особе средњих година, као и за запослене и незапослене појединце, а њени налази су сугерисали потребу за даљим истраживањем значаја рехабилитације.¹⁰

У анализама криминалних каријера важно је користити знања и искуства различитих професија. Са аспекта социјалног рада, у контексту криминалних каријера и узрока, значајно је обратити пажњу на квалитет породичних односа (који се могу наслеђивати и мултиплицирати), доживљен неки облик насиља у раном дјетињству у примарној породици, социо-економску ситуацију, степен интелигенције, постојање промискуитетног понашања, коришћење психоактивних супстанци од стране учинилаца кривичних дјела или чланова њихове породице, почетак криминалне каријере (пубертет, одрасло доба) и прогностику рецидива. Свака од наведених карактеристика, или више њих, се може довести у везу са узроцима вршења кривичних дјела. Са аспекта менталног здравља, важно је размотрити постојање симптома анксиозности, фрустрације, тешке прилагодљивости, депресивних тенденција, идеализације, дубоко нарушене психолошке структуре личности од раног дјетињства, непредвидивости, нетолеранције, психопатских одлика и емоционалне незрелости и нестабилности.

Криминална каријера се углавном базира на статистичким подацима о почињеним казним дјелима и починиоцима, а теорија криминалног животног стила, осим њих, користи етиолошке теорије криминалитета и резултате клиничког рада са починиоцима. Криминална каријера се сматра важним дијелом криминалног животног стила и сама по себи не представља нову криминолошку теорију, већ конструкт који стоји иза овог појма приноси развоју неких нових теоријских праваца у криминологији.¹¹ Важно

¹⁰ Britta Kivsgaard, *The Criminal Career: The Danish Longitudinal Study* (Cambridge: Cambridge University Press, 2003), 2-4.

¹¹ Далибор Долежал, Љиљана Микшај-Тодоровић и Ксенија Буторац, „Криминална каријера и криминални животни стил жена“, у *Зборник радова IV међународне знанствено-стручне конференције*

је дубље анализирати протективне факторе и факторе ризика. Стабилно и стимулативно породично окружење, свјесност о учињеном кривичном дјелу и спремност да се преузме одговорност су снажни протективни фактори, док фактори ризика могу у великој мјери утицати на неизвјестан крај или извјестан наставак антисоцијалног понашања и рецидива.

4. ДОПРИНОС ИЗУЧАВАЊА КРИМИНАЛНИХ КАРИЈЕРА У ПРЕВЕНЦИЈИ КРИМИНАЛА

Превенција криминала и изградња сигурнијег друштва је циљ и аспирација доносилаца политика, правосуђа, активиста, професора и родитеља широм свијета. Природна жеља сваког човјека је да живи у окружењу у којем нема криминала. Генерално посматрајући, превенција криминала подразумева напоре да се спријечи понављање криминалних активности или да се редукује могућност његовог појављивања у будућности. Стратегије превенције криминала се дефинишу као широке и препознатљиве категорије превентивних приступа који усмјеравају владе како да изграде сигурнија друштва.¹²

Различите превентивне мјере у циљу отклањања повода за вршење криминалних радњи могу бити мјере предузете у борби против алкохолизма, скитничења, незапослености-развијање мреже социјалних и других институција и сл. Поред ових директних мјера превенције, препоручују се разни видови превентивне дјелатности на подручју привредног, социолошког, културног, економског и политичког живота, којим се на широком фронту утиче у правцу отклањања узрока криминалитета.¹³

Истраживање *Piquera* и сарадника (2013) је указало на значај познавања одлика малолетничког преступништва у предвиђању преваленције службено забиљежених кривичних дјела у одраслој доби. Они који су ухапшени само као одрасли имали су врло малу учесталост службено евидентираних кривичних дјела у доби до 26. године. Истраживање је показало да је важно унаприједити знање о раном почетку криминалних активности како би се испитали предиктори појављивања ових активности у одраслој доби, да је важно стећи боље разумијевање процеса који се заснивају на промјењивим обрасцима криминалне каријере, као и да је потребно истражити кретања криминалних каријера различитих демографских група.

„Истраживачки дани Високе полицијске школе у Загребу“, (Загреб, 2015), 314.

12 Richard A. Wright и J. Mitchell Miller, *Encyclopedia of Criminology Volume I (A-G)* (New York: 2005), 278.

13 Љепосава Илијић, *Осуђени и депривације-утицај карактеристика личности на интензитет доживљавања затворских депривација* (Београд: Институт за криминолошка и социолошка истраживања, 2014), 26.

Студија криминалне каријере има потенцијал да пружи корисне информације практичарима и доносиоцима политика како би донијели боље одлуке у вези са предвиђањем, кажњавањем, превенцијом или интервенцијом. *Robins* (1978) је примијетио да „,антисоцијално понашање одраслих практично захтијева антисоцијално понашање дјеце“.¹⁴ Уколико је појединац укључен у више криминалних активности, већа је друштвена корист уколико се његове даљње криминалне активности спријече. Како би рехабилитација била могућа, важно је познавати природу и динамику криминалних каријера, те њихов потенцијал за промјену.¹⁵

4.1 Спољашњи и унутрашњи утицаји

На етиологију поврата утичу ендогени и егзогени услови који утичу на делинквенцију у цјелини-лоши породични односи, низак степен образовања, незапосленост, дјеловање садржаја затворске субкултуре (нарочито код вишеструких повратника који се налазе на издржавању дуготрајних затворских казни), неприхватање од стране друштвене заједнице након издржане казне, овисност о алкохолу и дрогама, психопатија итд. Међу најпоузданијим предикторима рецидивизма су издржавање казне затвора за раније почињено казнено дјело, пол (стопа поврата је већа код мушкараца него код жена), употреба алкохола и опојних дрога, посједовање ватреног оружја, дружење са делинквентима итд. Међу криминолозима не постоји сагласност око утицаја затворских казни (краткотрајних и дуготрајних) на криминални поврат. Док неки сматрају да казна затвора позитивно дјелује у правцу смањивања стопе рецидивизма, остали су мишљења да је криминални поврат један од негативних учинака призонизације која умјесто жељене ресоцијализације води десоцијализацији осуђеника.¹⁶

Неке студије и аутори истичу да је важно испитивати криминалне историје и ризике од поновног хапшења у одраслој доби, те да се на тај начин могу предвидјети одређена будућа понашања.¹⁷ У циљу укупне превенције криминала и развијања политика кривичног правосуђа, потребно је ријешити бројне социјалне проблеме као што су сиромаштво и незапосленост. Када је у питању превенција и уопштено феномен криминалних каријера и њихово трајање, неки аутори истичу да је веома важно развити могућност предвиђања

¹⁴ Alex R. Piquero, J. David Hawkins, Lila Kazemian и David Petechuk, „Criminal Career Patterns“, *Justice Research*, 5 (2014): 9-21.

¹⁵ Alfred Blumstein и Jacqueline Cohen, „Characterizing Criminal Careers“, *Science*, 237, 4818 (1987): 985.

¹⁶ Давор Деренчиновић и Анна-Марија Гетош, *Увод у криминологију с основама казног права* (Загреб: Импресум, 2008), 177.

¹⁷ Michael E. Ezell, „The Effect of Criminal History Variables on the Process of Desistance in Adulthood Among Serious Youthful Offenders“, *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 23 (2007): 28.

индивидуалних криминалних каријера.¹⁸ Превентивни програми и интервенције могу умањити учесталост криминала и на тај начин дјеловати на свеукупност криминалних понашања и њихову редукцију на индивидуалном и глобалном нивоу.¹⁹ Када су у питању узроци антисоцијалних понашања, требало би имати у виду постојање дисфункционалних породица са трајно поремећеним породичним односима који датирају још из периода дјетињства, што значи да нису могли развити моралне вриједности, нису имали позитивне узорце, преживјели су бројне трауме, занемаривања и злостављања, нису имали потребну љубав и подршку која је неопходна за здраво одрастање, или су капацитети родитеља били недовољни. Неизграђене личности и проблеми у породицама често се могу рефлектовати на социјалне везе са особама из окружења, на шта може указати лоше владање током школовања, честе туче и сукоби, те непоштовање ауторитета.

Из перспективе политика, ако се димензије криминалне каријере могу објаснити сличним факторима (или фактором) у различитим земљама, стратегије контроле и/или превенције могу се поједноставити и примјенити, међутим, уколико се између нација појаве разлике, онда то сугерише на неопходност постојања културно специфичних стратегија. Из теоријске перспективе, образац сличности међу народима подржао би теоријске моделе који заговарају општи приступ, док би образац разлика подржао теоријске моделе који узимају у обзир јединствене особине које могу постојати између нација.²⁰

Висок ниво убистава, такође, може бити проузрокован системом који не усијпе да рехабилитује преступнике прије него што су пуштени у друштво. Према томе, једна од најефикаснијих мјера за сузбијање нивоа криминала, насиља и убистава изван затвора треба да буду фокусирана на смањење рецидивизма улагањем у програме рехабилитације. Такви програми су се често показали ефикасним у подстицању отпора криминалу.²¹

Остварење превентивних циљева криминалне политике подразумијева предузимање низа превентивних мјера, које би дјеловале у правцу отклањања повода за вршење криминалних радњи. Скала ових мјера је врло богата, а њихова детаљнија разрада зависи управо од политике сваке земље.²²

18 William Spelman, *Criminal Incapacitation* (New York: Plenum, 1994), 126.

19 Matt DeLisi, „Career Criminals and the Antisocial Life Course“, *Child Development Perspectives*, 10, 1 (2016): 53.

20 Michael Rocque, Chad Posick, Ineke Haen Marshall и Alex R. Piquero, „A Comparative, Cross-Cultural Criminal Career Analysis“, *European Journal of Criminology*, 12, 4 (2015): 4.

21 United Nations Office on Drugs and Crime, *Global Study on Homicide* (Vienna, 2019), 36 <https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/Booklet1.pdf>, приступљено 17.7.2022.

22 Илијић, *Осуђени и депривације-утицај карактеристика личности на интензитет доживљавања затворских депривација*, 26.

5. ЗАКЉУЧАК

Криминалне каријере могу имати различита обиљежја, карактеристике и трајање. Одређени закључци се могу извести на основу службених евиденција, али је тамна бројка и даље велика и у значајној мјери успорава и отежава даљња открића у овој области. Управо због тамних бројки и различитих дефиниција криминалних каријера, не може се прецизно говорити о њиховим почецима, али је сигурно да су почецима криминалних каријера претходили поремећаји у понашању који су ескалирали током одрастања и који су довели до вршења кривичних дјела у адолесцентном периоду или у одраслом добу, у зависности од врсте кривичних дјела која су вршена.

Бројни аутори наводе различите дефиниције и одреднице криминалних каријера, чак и специфичне термине као што су „профил криминалне каријере“ и „криминалне животне историје“, а неки сматрају и да особе могу имати криминалне каријере са двије различите димензије. Криминалне каријере су у великој мјери индивидуалне јер је свака личност специфична и током живота пролази кроз јединствена искуства и доживљаје, који су у корелацији са бројним интерним и екстерним факторима који ће одредити даље дјеловање и понашање личности, а као нарочит индикатор даљњег понашања се издваја статус менталног здравља.

Покушавајући да разумијемо људску психу, да улажемо у превенцију и ублажимо друштвено неприхватљива понашања појединаца и група, неопходно је да што више и мултисекторски истражујемо различита понашања користећи драгоцјена искуства из цијелог свијета.

ЛИТЕРАТУРА:

- Blumstein, Alfred и Cohen, Jacqueline. „Characterizing Criminal Careers”, *Science*, 237, 4818 (1987): 985-991.
- United Nations Office on Drugs and Crime, *Global Study on Homicide* (Vienna, 2019).
- DeLisi, Matt. „Career Criminals and the Antisocial Life Course“, *Child Development Perspectives*, 10, 1 (2016): 53-58.
- Деренчиновић, Давор и Анна-Марија Гетош. *Увод у криминологију с основама казненог права*. Загреб: Импресум, 2008.
- Долежал, Далибор. „Криминална каријера“, у *Зборник правног факултета Свеучилишта у Ријеци*, 1082-1107. Ријека: Правни факултет Свеучилишта у Ријеци, 2009.
- Долежал, Далибор. „Разлике у дубини укључености у криминални животни стил међу затвореницима с обзиром на доб, рецидивизам те насилност каз-

- неног дјела“, у *Криминологија и социјална интеграција*, 35-47. Загреб: Едукацијско-рехабилитацијски факултет Свеучилишта у Загребу, 2009.
- Долежал, Далибор, Љиљана Микшај-Тодоровић, и Ксенија Буторац. „Криминална каријера и криминални животни стил жена“, у *Зборник радова IV међународне знанствено - стручне конференције "Истраживачки дани Високе полицијске школе у Загребу"*, 320-329. Загреб: Министарство унутарњих послова Републике Хрватске, 2015.
 - Долежал, Далибор. „Посљедице нормирања криминолошког појма “криминални животни стил” у правном суставу-случај Велике Британије“, *Зборник Правног факултета у Загребу*, 67, 6 (2017): 963-985.
 - Ђурђевић, Зоран и Ненад Радовић. *Криминалистичка оператива*. Београд: Криминалистичко-полицијска академија, 2017.
 - Ezell, E. Michael. „The Effect of Criminal History Variables on the Process of Desistance in Adulthood Among Serious Youthful Offenders“, *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 23 (2007): 28-49.
 - Илијић, Љепосава. *Осуђени и депривације-утицај карактеристика личности на интензитет доживљавања затворских депривација*. Београд: Институт за криминолошка и социолошка истраживања, 2014.
 - Kvavsgaard, Britta. *The Criminal Career: The Danish Longitudinal Study*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003.
 - MacLeod, John, Peter Grove и David Farrington. *Explaining Criminal Careers: Implications for Justice Policy, 1st Edition*. Oxford: Oxford University Press, 2012.
 - Piquero R., Alex, David P. Farrington и Alfred Blumstein. *Key Issues in Criminal Career Research, New Analyses of the Cambridge Study in Delinquent Development*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007.
 - Piquero R., Alex, J. David Hawkins, Lila Kazemian и David Petechuk. „Criminal Career Patterns“, *Justice Research*, 5 (2014): 9-21.
 - Roach, Jason и Ken Pease. „Police Overestimation of Criminal Career Homogeneity“, *Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling*, 11, 2 (2014): 164-178.
 - Rocque, Michael, Chad Posick, Ineke Haen Marshall и Alex R. Piquero. „A Comparative, Cross-Cultural Criminal Career Analysis“, *European Journal of Criminology*, 12, 4 (2015): 400-419.
 - Sivertsson, Frederik. *Criminal Careers in the Long Run Patterns and Predictions of Criminal Convictions across Age, Time, and Gender*. Stockholm: Stockholmlm University, 2018.
 - Spelman, William. *Criminal Incapacitation*. New York: Plenum, 1994.
 - Wright A., Richard и J. Mitchell Miller. *Encyclopedia of Criminology, Volume I (A-G)*. New York: 2005.

COMPLEXITY OF CRIMINAL CAREERS - BETWEEN PRESENT AND PAST

Jelena Kuprešanin,²³

Social Welfare and Criminalistics Expert

Abstract: The concept of criminal careers has always intrigued the scientific and professional public, although there is not much available research on this topic in the countries of the Western Balkans. A detailed interpretation of the term requires a multidisciplinary approach, the cooperation of experts of various profiles and the analysis of available regional and international literature. Professionals agree that a lot of time and research is needed in order to better understand and explain the concept, specifics, causes and implications of criminal careers. The beginning, duration and end of criminal careers are conditioned by the personal characteristics and experiences of each individual, which makes their prediction and prevention even more difficult.

Every perpetrator of a criminal offense has specific characteristics, which are reflected, among other things, in gender, age, personality structure, quality of family relationships, experiences from early childhood, characteristics of the environment he comes from, socio-economic status and prognostication of future behavior. The relationship between individual differences and criminal careers is crucial, and considering the fact that personality exploration is a constant process, there will always be something “unfathomable” that even the people who commit these acts are often not aware of. There is no universal definition of the concept of criminal careers, and practitioners and theorists around the world emphasize that it is necessary to carry out further qualitative and quantitative research on this topic.

Key words: criminal career, family, prevention, risk factors, recidivism.

23 Master of Social Work, Criminal Investigation Specialist, +387 65 360 765, jelenakupresanin@yahoo.com

